

KODUNÕUSTAMISTE NING KUKKUMISE JA VINGUGAASI SÜNDMUSTE KOKKUVÕTE 2020

Koostajad: Jaanika Loorberg, PÄA arendusosakond
Maris Uuetoa, PÄA arendusosakond

Tallinn
2021

SISUKORD

SISUKORD	2
METOODIKA.....	3
KOKKUVÕTE.....	4
ÜLDANDMED KODUNÕUSTAMISE KOHTA	5
OHTLIKUD KODUD.....	6
SUITSUANDUR.....	7
VINGUGAASIANDUR JA VINGUGAASIMÜRGISTUSED	8
TULEKUSTUTUSVAHENDID.....	10
KÜTTESEADMED.....	10
ELEKTRISÜSTEEMID.....	12
HÄDAOLUKORRAKS VALMISOLEK.....	13
KÄITUMISHARJUMUS, MIS VÕIB PÕHJUSTADA TULEOHTU	14
TULEOHUTUSALASED ERILAHENDUSED	16
TULEOHUTUSNÕUETE TÄITMISEGA HAKKAMA SAAMINE	16
KUKKUMISED.....	16

METOODIKA

Käesolevasse kokkuvõttesse on kokku pandud kaks erinevat kodu temaatikat puudutavat analüüsi – kodunõustamised ning 2020. aasta kukkumiste ja vingugaasisündmuste kokkuvõte.

Kodunõustamiste kokkuvõtte koostamisel on kasutatud kvalitatiivseid ning kvantitatiivseid andmekogumise meetodeid. Eluruumi tuleohutusosalase nõustamise käigus kogusid kodunõustamise läbiviijad igas eluhoones etteantud ankeedi alusel andmeid koduse tuleohutusolukorra kohta. Ankeedi vorm on koostatud PÄA ennetustöö osakonna poolt, eesmärgiga koguda andmeid eluruumides valitseva tuleohutusosalase olukorra ning inimeste selle alaste hoiakute ja käitumise kohta. Analüüsi antud osa põhineb OISI andmestikul. Antud 2020. aasta kokkuvõttes on kasutatud varasemate aastatel koostatud kokkuvõtteid.

Kukkumiste ja vingugaasimürgistuste kodukeskkonna sündmuste analüüsimise jaoks analüüsiti 2020. aasta abitus seisundis olevate inimestega seotud päästesündmusi ja abi osutamise sündmusi. Valiti välja sündmused, mis kirjelduse ja aadressi järgi kodukeskkonnaks toimuvaks loeti. Kodukeskkonnaks loeti ka kodu lähedane õueala. Oluline on, et analüüsi antud osa põhineb suuresti Häirekeskuse kirjeldaval infol. Seetõttu võib olla ebatäpsuseid kodukeskkonna määratlemisel, sündmustega seotud inimeste arvu ja vanuse hindamisel.

KOKKUVÕTE

- 2020. aastal teostati kokku 19 766 (2019.a. 22 418) kodunõustamist.
- Ohtliku hinnangu saanud kodusid tuvastati 910, moodustades 5% nõustatud kodudest (2019.a. oli selliseid kodusid 6%).
- Nõuetekohaselt paigaldatud ja töötav suitsuandur puudus 5665 (29%) ehk pea igas kolmandas külastatud eluruumis. Viimased kolm aastat on olnud sama tendents, et kolmandikus külastatud eluruumides puudub töökorras suitsuandur.
- 9% (1797) nõustatud eluruumis tuvastati puudustega küttesüsteem, nendest 37% oli küttesüsteemil kaks ja enam puudust.
- Eluruumi elektrisüsteemi visuaalne seisukord on hinnatud kehvemaks 16% nõustatud kodudes ja nendest omakorda 27%-l kodudes on elektrisüsteemis kaks ja enam puudust.
- 45% nõustatud leibkondadest ei ole erinevateks kriisiolukordadeks ettevalmistunud ehk antud leibkondadel puudus 7 päeva varu. 70% elanikest on piirkonna kriisiolukordade peale mõelnud ja on neist teadlikud.
- Siseruumides suitsetati 12% kodudest (2019.a. 14%) ja alkoholi liigtarvitati 4% kodudest (2019.a. samuti 4%). 685 kodus (3,5%) nii suitsetati siseruumis kui ka liigtarvitati alkoholi.
- 5% (1006) kõikidest nõustatud kodudest vajasid tuleohutuslaseid erilahendusi (2019.a. 4%), nendest 62% oli liikumisvaegus, 25% kuulmisvaegus ning 10% nägemisvaegus.
- Probleeme tuleohutusnõuete täitmisega on 11%-l nõustatud kodudest. Peamiselt vajatakse abi ahju/pliidi remontimisel või uue ehitamisel, elektrisüsteemi korda tegemisel ja küttesüsteemi renoveerimisel. Abi vajajatest 64% olid eluruumi omanikud, 26% elasid üüripinnal ning 10% elasid sotsiaalpinnal.
- Surma põhjuste registri andmetel suurenes 2020. aastal oluliselt ka kukkumissurmade arv. 2020. aastal suri surma põhjuste registri andmetel juhusliku kukkumise tõttu 183 inimest. Seda on 69 võrra rohkem kui 2019. aastal.
- 2020. aastal oli kukkumistega seoses sündmusi, millele päästjad reageerisid, 837. 2019. aastal oli selliseid juhtumeid 726 ja 2018. aastal 701.
- Kuigi jätkuvalt on kõige rohkem kukkumistega seotud sündmusi Ida PK piirkonnas, siis eelmisel aastal oli oluline tõus Lääne PK piirkonnas.
- Valdavalt on abivajaja näol tegemist üksi elava eakaga, kel on kroonilised terviseprobleemid ja/või puue (tihtipeale just liikumispuue). Korduvalt on näiteks hätta sattunud ratastoolis olevad inimesed.
- Vingugaasimürgistuse tõttu hukkus surma põhjuste registri andmetel 2020. aastal 9 inimest. 2019. aastal hukkus vingugaasimürgistuse tõttu 4 inimest.
- Vingugaasimürgistuse tõttu sai eelmisel aastal vigastada vähemalt 53 inimest 45-l sündmusel (2019. aastal 72 inimest 50 sündmuse käigus). Kannatanu keskmine vanus oli 50 aastat, kuid kannatanute seas oli ka 9 last ja noorukit, kellest noorim oli alla aastane.
- Kõige rohkem vingugaasimürgistustest oli seotud tahkeküttega (vähemalt 67%) ja kõige sagedasemaks põhjuseks oli siibri liiga varajane sulgemine.

ÜLDANDMED KODUNÕUSTAMISE KOHTA

2020. aastal teostati kokku 19 766 kodunõustamist (2019. aastal 22 418).¹ Riiklikud komandod külastasid 15 469 kodu (78%), vabatahtlikud külastasid 3 809 kodu (19%) ning ennetusspetsialistid nõustasid 489 kodu (3%). Eluruumides, kus nõustamine läbi viidi, elas kokku 40 662 inimest, neist 42% elas üksinda. Nõustatud kodud moodustasid 3,5% asustatud eluruumidest.²

75% nõustatud kodudes oli emakeeleks eesti keel, 25% oli emakeeleks vene keel. Nõustati ka kodusid, kus koduseks keeleks olid nii eesti kui ka vene keel, inglise keel, leedu keel, soome keel, ukraina keel, tadžikistani keel, läti keel, viipekeel.

2020. aastal nõustati 3% kodudest tulekahujärgselt, 11% kodudest koostööpartneritelt saadud info alusel, 18% sooviavalduse alusel, 22% riskipiirkonna alusel ning 47% nõustatud kodude aluseks on märgitud „muu“. Täpsustusena on välja toodud „punane kodu“, „plaanijärgselt“, „juhuvalik piirkonnas“, „korduvkülastus“, „kodud tuleohutuks programm“, „koos KOV töötajaga“, „sündmuse järgselt“, „üksi elav eakas“ jne.

Rohelistest kodudest 48% on nõustamise aluseks saanud märke „muu“, 21% nõustati riskipiirkonna alusel. Punastest kodudest 32% nõustati koostööpartneritelt saadud info alusel, 29% nõustatud kodu aluseks oli märgitud „muu“ ning 28% punastest kodudest nõustati riskipiirkonna alusel.

HINNANG KODUDELE

Roheliste kodude osakaal, kelle hinnang on hea või väga hea, oli 90% nõustatud kodudest (2019.a. 86%). Kõige rohkem oli korras kodusid Põhja ja Ida PK-s. Rahuldava hinnangu said 5% nõustatud kodudest, 2019. aastal oli nende kodude osakaaluks 8%.

Tabel 1. Nõustatud kodude korrasoleku osatähtsus kõigist nõustamistest, maakondade ja päästekeskuste lõikes 2020.a.

	Ohtlik	Rahuldav	Hea või väga hea
Põhja päästekeskus	2%	3%	95%
Harju maakond	2%	3%	95%
Ida päästekeskus	3%	5%	92%
Ida-Viru maakond	2%	5%	93%
Lääne-Viru maakond	4%	4%	92%
Lõuna päästekeskus	7%	5%	88%
Jõgeva maakond	8%	5%	87%
Põlva maakond	2%	2%	96%
Tartu maakond	9%	6%	85%
Valga maakond	5%	5%	90%
Viljandi maakond	6%	4%	90%
Võru maakond	7%	5%	88%
Lääne päästekeskus	6%	6%	88%
Hiiu maakond	8%	5%	87%
Järva maakond	5%	5%	90%
Lääne maakond	4%	5%	91%
Pärnu maakond	7%	7%	86%
Rapla maakond	5%	6%	89%
Saare maakond	3%	3%	94%
Kokku	5%	5%	90%

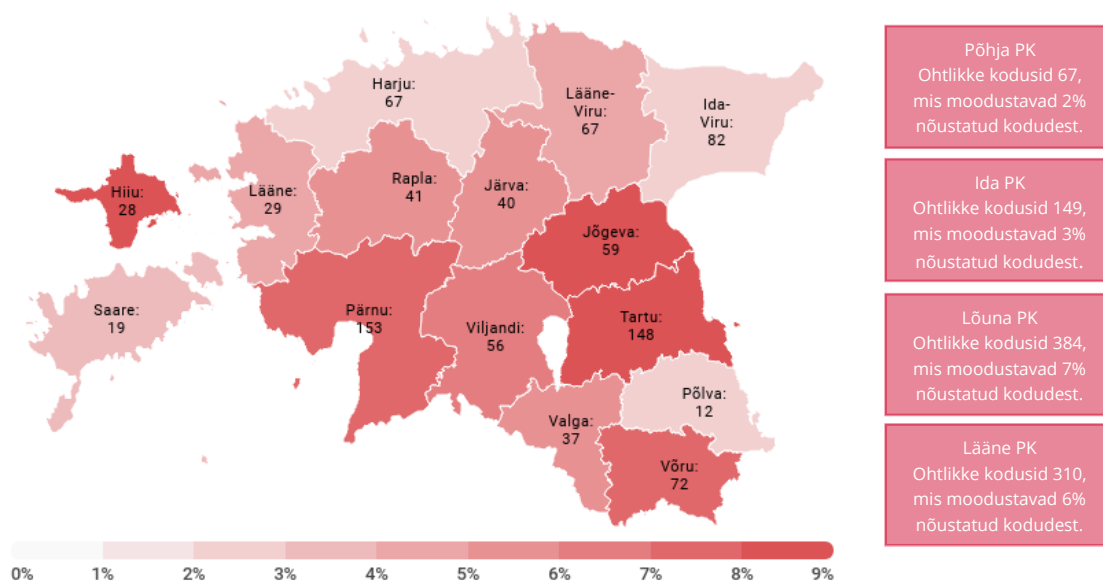
¹ Andmed: OIS

² Andmed: Pähkal

OHTLIKUD KODUD

Ohtliku hinnangu saanud kodused tuvastati 910 (2019. aastal 1368, mis moodustas 6%), mis moodustas 5% kõikidest nõustatud kodudest. Enim tuvastati ohtliku hinnangu saanud kodused Lõuna PK ja Lääne PK regioonides, seda nii absoluutarvult Lõunas 384, Läänes 310 kui ka osatähtsusest (vastavalt 7% ja 6%). Maakondade lõikes tuvastati ohtlikke kodused osatähtsusest kõige rohkem **Tartumaal (9%), Hiiumaal (8%) ja Jõgevamaal (8%)**. Kohalike omavalitsuste lõikes tuvastati ohtlikke kodused osatähtsusest kõige rohkem Kastre vallas (16%), Peipsiääre vallas (14%), Lääneranna, Nõo ja Tartu vallas (kõigis 11%).

Ohtlikest kodudest 73 on kaasatud 500 kodu projekti (8% ohtlikest kodudest).

Joonis 1. Ohtlikuks hinnatud kodud, maakondade ja päästekeskuste lõikes, arv ja osatähtsus nõustamisest 2020.a. Andmed: OIS

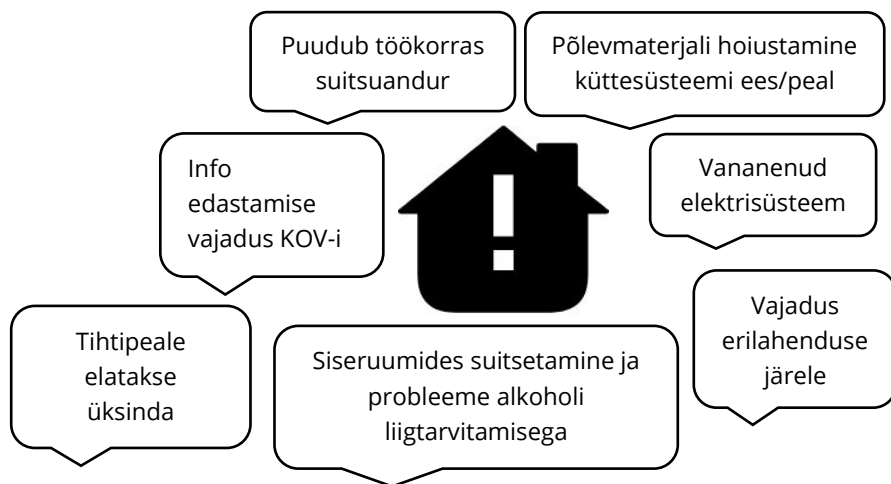
Ohtlikku kodu iseloomustab nõuetekohaselt paigaldatud ja töötava suitsuanduri puudumine – 60%.

Poold ohtliku kodu elanikest hoiustavad põlevmaterjali küttesüsteemi ees/peal, 26% hoiab põlevmaterjali küdeva kütteseadme ees/kohal. 72%-s ohtlikust kodus on vananenud elektrisüsteem, viiendikus kodudes on ülekoormus seoses pikendusjuhtmetega.

Igas kolmandas ohtlikus kodus (32%) elab inimene, kellel on vajadus erilahenduse järele, kuna nad on kas liikumisvaegusega, kuulmisvaegusega või nägemisvaegusega.

2/3 ohtlike kodude puhul on vajadus info edastamiseks, enamasti KOV-i sotsiaaltöötajale. 80% ohtlike kodude elanikest ei saa ise kodu tuleohutuks tegemisega hakkama, neist 64% on ise omanikud ja vajavad lisatoetust. Pooltes ohtlikes kodudes (57%) elab inimene üksinda, 85% kodudes on suhtluskeeleks eesti keel.

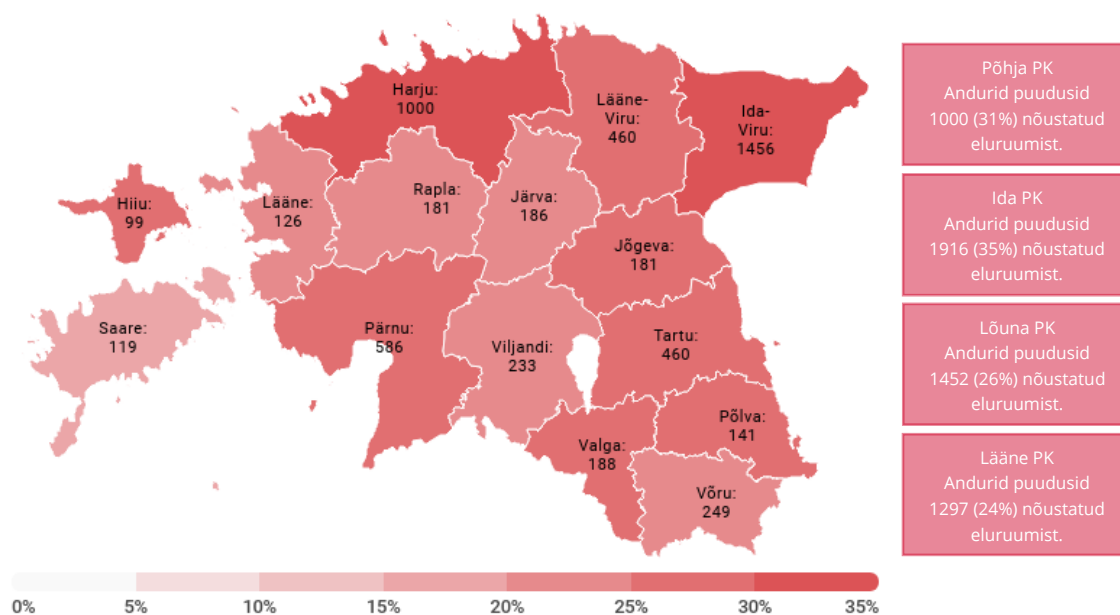
42% ohtliku kodu elanikest liigtarvitab alkoholi, 61% suitsetab siseruumides ning 35% kogub/kuhjab kodus põlevmaterjali.

Joonis 2. Ohtlikku kodu iseloomustavad märksõnad.

SUIITUANDUR

Nõuetekohaselt paigaldatud ja töötav suitsuandur puudus³ 5665 (29%) ehk pea igas kolmandas külalastatud eluruumis. Viimased kolm aastat on stabiilselt kolmandikus külalastatud kodudes puudunud suitsuandur. Kõige enam tuvastati ilma anduriteta kodusid Ida-Virumaal (39%), Harjumaal (31%) ja Hiiumaal (29%). Keskuste võrdluses puudusid andurid enam Ida PK (35%) ja Põhja PK (31%) piirkonna kodudes. Pääaegu pooltel nõustatud kodudes puudusid andurid Alutaguse vallas (48%), Narva linnas (47%) ja Loksa linnas (47%).

Joonis 3. Suitsuanduri puudumine, maakondade ja päästekeskuste lõikes, arv ja osatähtsus nõustamisest 2020.a. Andmed: OIS

³ Suitsuandur märgiti puudu olevaks kui suitsuandurit ei olnud eluruumis, see ei olnud töökorras või ei olnud nõuetekohaselt paigaldatud.

Kodudes, kus suitsetati siseruumides, puudus töökorras suitsuandur 46%-l. 54%-l alkoholi liigtarvitajate kodudes puudus samuti töökorras suitsuandur. 63% kodudes, kus puudus töökorras suitsuandur, räägitakse emakeelena eesti keelt ja pooled (51%) elavad üksinda.

Kodunõustamiste raames paigaldati suitsuandur või seati töökorda 4029 eluruumis ehk 20% nõustatud kodudes (2019.a. 24% nõustatud kodudest).

Eluruumides, kus puudus nõuetekohaselt paigaldatud ja töötav andur, paigaldati pea pooltes (49%) kodudes suitsuandur Päästeameti poolt ning 15% kodudes seati korda inimese enda suitsuandur.

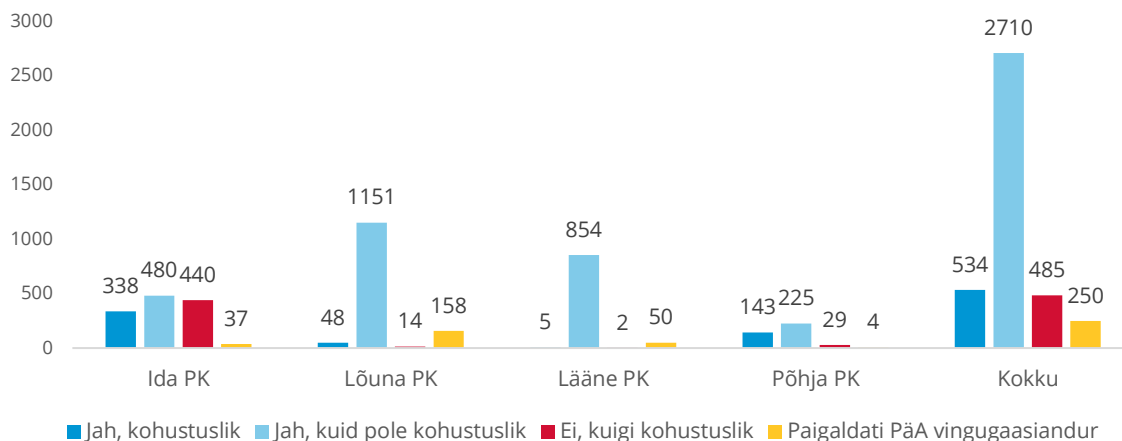
35% nõustatud eluruumi, kus puudus suitsuandur, ei paigaldatud andurit erinevatel põhjustel:

- Pooleliolevad remonditööd;
- Alaliselt ei elata nõustatud eluruumi pinnal;
- Elanik lubas ise anduri paigaldada või patarei vahetada;
- Andur segab igapäevaseid tegevusi nagu suitsetamine, söögitegemine, kütmine;
- Inimene keeldub andurit kasutamast, ei näe põhjust paigaldamiseks ja lubab anduri laest alla lüüa.

VINGUGAASIANDUR JA VINGUGAASIMÜRGISTUSED

2020. aastal oli vingugaasiandur olemas **pea igas seitsmendas nõustatud kodus** (16% nõustatud kodudest). 2019. aastal oli igas 9 nõustatud eluruumis vingugaasiandur olemas. 534 eluruumis oli vingugaasiandur olemas nagu seadusega nõutud ning tuvastati rohkem kodusid, kus vingugaasiandur oli olemas, kuid ei olnud kohustuslik (2710). Vingugaasiandureid on rohkem oma kodudesse muretsenud Lõuna ja Lääne päästkeskuse elanikud, samas vähe on vingugaasiandureid Ida päästkeskuse elanike kodudes.⁴

⁴ 2020. aastal oli vingugaasi kohustus majapidamistes, kus asub korstnaga ühendatud gaasiseade ning selliseid on rohkem Põhja ja Ida PK piirkonnas. Lõuna ja Lääne PK piirkonnas on suurem tahkeküttega majapidamiste osakaal.

Joonis 4. Vingugaasiandur päästetekestuste lõikes, arv, 2020.a. Andmed: OIS

Vingugaasianduri puudumist põhjendati järgmiselt:

- Ahju kasutab väga harva, enamasti elektriküte;
- Andur ei ole niiskuse kindel – vaja on paigaldada vannituppa, kus gaasiboiler asub;
- Rahalised raskused anduri ostmisel;
- Ei teadnud, et on kohustuslik;
- Korter on hetkel müügis ja andurid jäävad uue omaniku mureks;
- Tegemist üüripinnaga.

VINGUGAASIMÜRGISTUSED

Vingugaasimürgistuse tõttu (mis ei olnud tingitud tulekahjust) hukkus surma põhjuste registri andmetel 2020. aastal **9 inimest**. Hukkunu keskmine vanus oli 56 aastat. 2019. aastal hukkus vingugaasimürgistuse tõttu 4 inimest. 9 surmast 7 puhul on teada, et surm saabus kodukeskkonnas. 2019. aastal oli selliseid juhtumeid kaks.

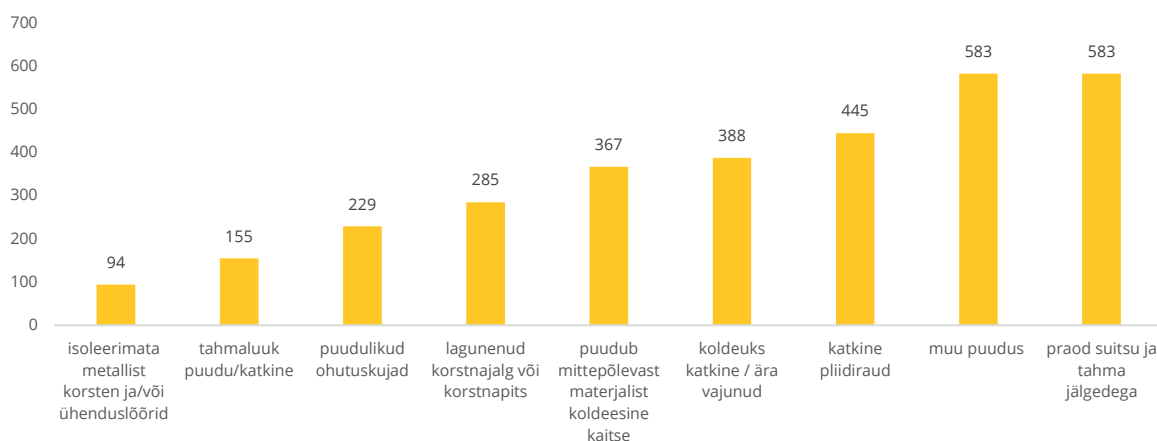
Vingugaasimürgistuse tõttu (siia on arvatud kütteseadmete ja gaasiseadmetega seotud sündmused – ei ole sisse arvatud suitsiidi tahtluse ja sõidukite heitaasiga seotud juhtumid) eelmisel aastal vigastada vähemalt 53 inimest 45-l sündmusel (2019. aastal 72 inimest 50 sündmuse käigus). Kannatanu keskmine vanus oli **50 aastat**, kuid kannatanute seas oli ka 8 last, kellest noorim oli alla aastane. Kõige rohkem vingugaasimürgistustest oli seotud tahkeküttega (vähemalt 67%) ja **kõige sagedasemaks põhjuseks oli siibri liiga varajane sulgemine**. Vähemalt 11 inimest viidi haiglasse.

TULEKUSTUTUSVAHENDID

Tulekustutusvahendid puuduvad 16 511 (84%) nõustatud eluruumis. Tulekustutusvaip on olemas 1271 kodus, 2348 kodus on töökorras tulekustuti. Muu vahend on olemas 167 kodus ning siin all on välja toodud enamasti ämbrit veega, Nublu seade, pulberkustuti, mis on aegunud, aga tõenäoliselt töökorras ning ka kontrollimata tulekustuti.

KÜTTESEADMED

Puudustega küttesüsteeme tuvastati 9% (1797) nõustatud eluruumidest, nendest 665 küttesüsteemil oli kaks või enam tuvastatud puudust. 2019. aastal oli puudustega eluruumide osakaaluks 8%. Peamiste puudustena on, analoogselt eelmisele aastale, praod suitsu ja tahma jälgedega, muud puudused, katkine pliidiraud, ära vajunud või katkine koldeuks ning mittepõlevast materjalist koldeesise kaitse puudumine.

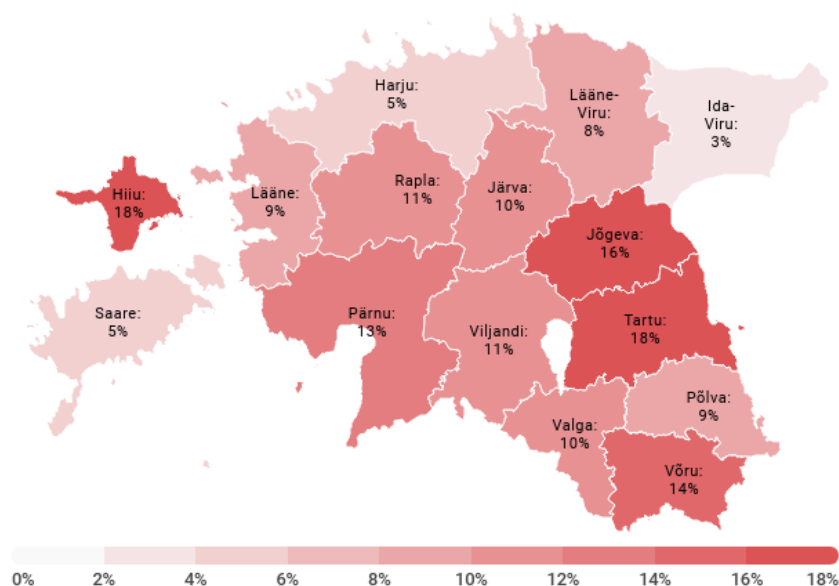

Joonis 5. Nõustatud eluruumides tuvastatud küttesüsteemide puudused, 2020.a. Andmed: OIS

Mõned näited, mida muude puuduste all välja toodi: vaip ahju ees; ahi ei tõmba, ajab suitsu sisse; valesti ehitatud katlasüsteem; riidekapp ahjule liiga lähedal; korstnjalg kaetud kipsplaadiga, katlal puudu omaette korstnalõõr; korstnapühkija poolt üle vaatama, ei oska hinnangut anda; ahju sees olevad kivid kukuvad; ahju sees kasutatud kivide vahelise täitematerjalina põlevmaterjali.

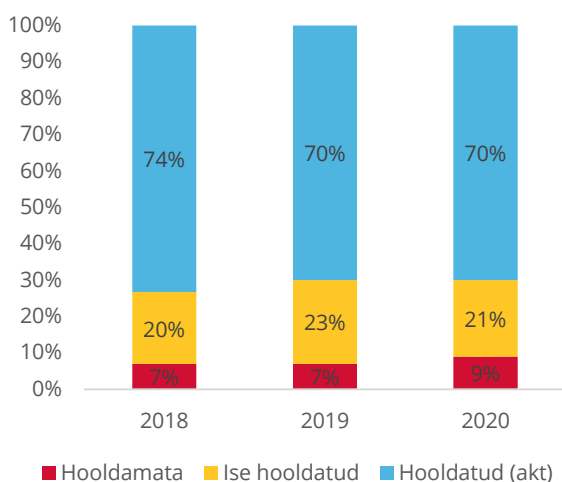
Osakaalult tuvastati kõige rohkem puudustega küttesüsteemidega kodusid **Lõuna ja Lääne PK regioonides**, vastavalt 14% ja 11% piirkondades külastatud kodudest. Ida ja Põhja PK regioonides oli mõlemas osakaaluks 5%. **Maakondade lõikes tuvastati kõige rohkem puudustega küttesüsteeme Hiiu ja Tartu maakondades** (mõlemas 18%), Jõgeva maakonnas (16%) ja Võru maakonnas (14%). Pea kolmandikul nõustatud kodudest oli

puudustega küttesüsteem Luunja vallas (29%), neljandikul Kose vallas (25%), Peipsiääre vallas (23%) ja Raasiku vallas (22%).

Joonis 6. Puudustega küttesüsteemid maakondade lõikes, osakaal. Andmed: OIS

Ohtlikest käitumisharjumustest küttesüsteemide kasutamisel tuvastati 970 korral põlevmaterjali hoiustamist kütteseadme ees või peal. 372 korral põlevmaterjali riputamine/kuivatamine küdeva kütteseadme kohal. Muu ohtlik käitumisharjumus oli 325 korral, kus oli näiteks tuhk kilekotis, jalgratas kuivas pliidil, mööbel oli vastu ahjuseina, lahtise tule kasutamine jne. Samuti tuvastati 165 korral põlevmaterjalist anuma kasutamist tuha hoiustamiseks ning valet küttematerjali kasutamist 120 korral.

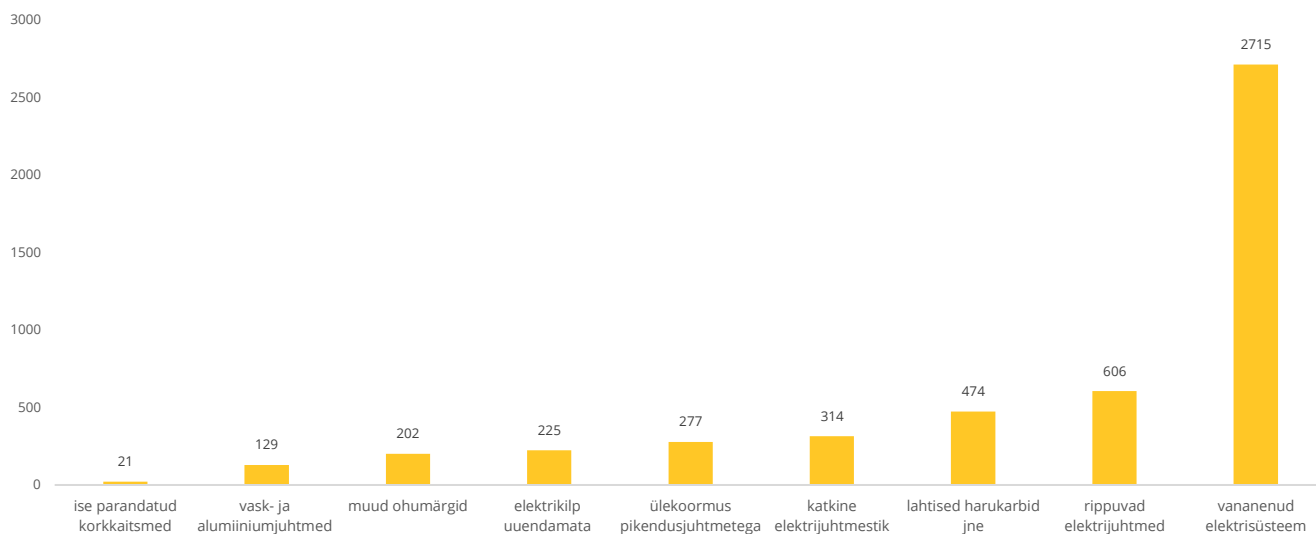

Korstnaga küttesüsteemide hooldamise osas viimase kolme aasta lõikes suuri erisusi ei ole. 2020. aastal oli korstnaga küttesüsteemid hooldamata 9% nõustatud kodudes, mis on veidi kasvanud võrreldes paari varasema aastaga. Regioonide lõikes tuvastati hooldamata kütteseadmeid Ida ja Põhja PK-s (mõlemas 10%), Läänes 8% ja Lõunas 7%. Võrreldes eelmise aastaga on suurenenud Põhja PK piirkonnas korstnaga hooldamata küttesüsteemide osakaal 3% ja Lääne PK piirkonnas 2%.

Joonis 7. Kütteseadmete hooldamine, osatähtsus, 2018-2020. Andmed: OIS

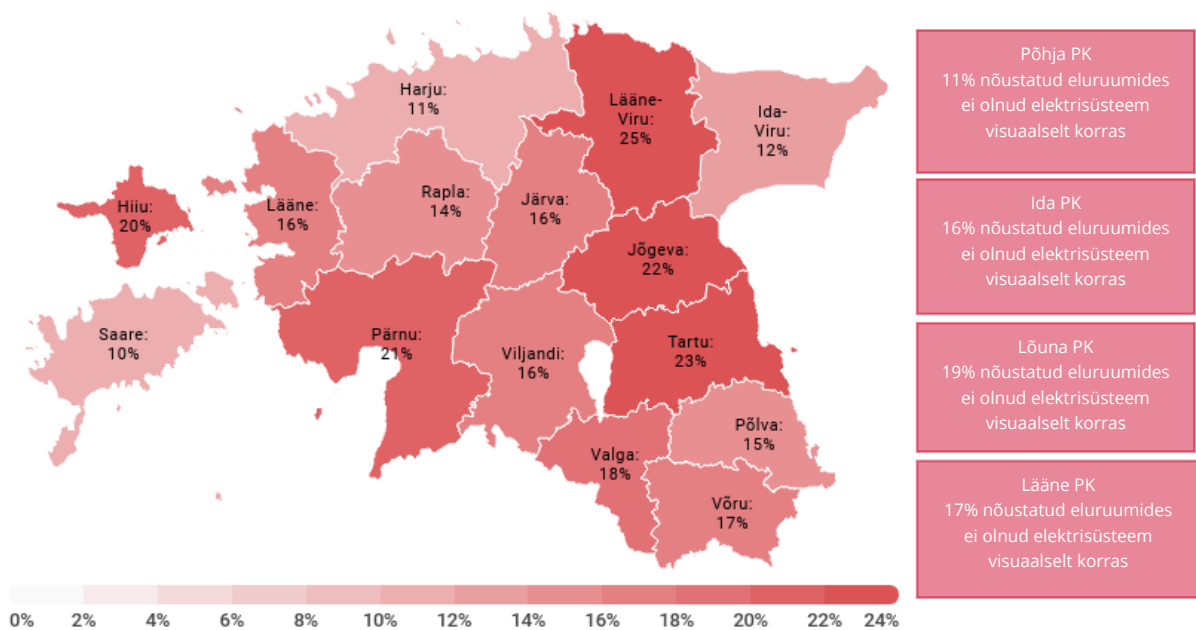
ELEKTRISÜSTEEMID

Eluruumi elektrisüsteemi visuaalne seisukord on hinnatud kehvemaks 16% nõustatud kodudes ja nendest omakorda 27%-l kodudes on elektrisüsteemis kaks ja enam puudust. Jooniselt 8 johtub, et kodudes on peamiseks probleemiks vananenud elektrisüsteem, kuid samuti on kodudes rippuvaid elektrijuhtmeid, lahtiseid harukarpe ja pistikupesasid ning katkine, ise parandatud elektrijuhtmestik.

Joonis 8. Eluruumi elektrisüsteemi visuaalne seisukord, tuvastatud puudused. Andmed: OIS

Maakondade lõikes oli rohkem neid eluruume, kus **elektrisüsteem ei olnud visuaalselt korras, Lääne-Viru maakonnas (25%), Tartu maakonnas (23%), Jõgeva maakonnas (22%), Pärnu maakonnas (21%)**. Kohalike omavalitsuste lõikes oli neid eluruume, kus elektrisüsteem ei olnud visuaalselt korras, enam Raasiku vallas (36%), Peipsiääre vallas (36%) ja Viru-Nigula vallas (35%).

Joonis 9. Eluruumid, kus elektrisüsteem ei ole visuaalselt korras, osakaal maakonna kodunõustamistest. Andmed: OIS

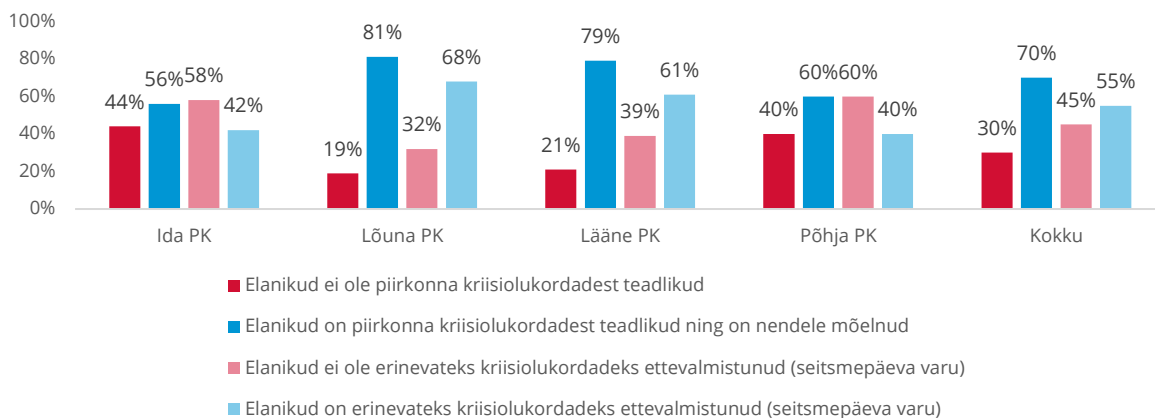
Elekter puudus 55 külastatud kodus (2019.a. 113 kodus). Peamised põhjused, miks elekter eluruumist puudus, olid järgnevad: hetkel puudub elektriga liitumise võimalus, elanik kasutab valgustina laternat; asjaajamine Eesti Energiaga on pooleli; suur võlgnevus, elektrita elatud juba pea aasta; kasutab aeg-ajalt elektrigeneraatorit; tulekahjujärgselt elekter puudub; maja renoveerimisel, vajadusel vool pikendusjuhtmega kilbi juurest.

HÄDAOLUKORRAKS VALMISOLEK

Jooniselt 10 johtub, et elanike teadlikkus piirkonna kriisiolukordadest on kõrgem kui ettevalmistus erinevateks kriisiolukordadeks.

Kolmandik (30%) nõustatud eluruumide elanikest (5919 kodu) ei ole piirkonna kriisiolukordadest teadlikud. Teadlikkus on madalam Ida PK (44%) ja Põhja PK (40%) nõustatud elanike seas. 58% eesti ja 41% vene keelt kõnelevast leibkonnast ei ole piirkonna kriisiolukordadest teadlikud.

45% (8976 kodu) nõustatud leibkondadest ei ole erinevateks kriisiolukordadeks ettevalmistunud (antud leibkondadel puudus 7 päeva varu). 2019. aastal ei olnud 51% nõustatud leibkondadest erinevateks kriisiolukordadeks ettevalmistunud – seega on 6% suurenenud nende leibkondade arv, kellel on ettevalmitus tehtud. Kõige rohkem nõustatud leibkondadest ei olnud ettevalmistusi teinud Ida ja Põhja PK, moodustades vastavalt 58% ja 60% piirkonnas nõustatutest. 65% nõustatud eesti ja 35% vene leibkondadest ei ole kriisiolukordadeks ettevalmistunud.

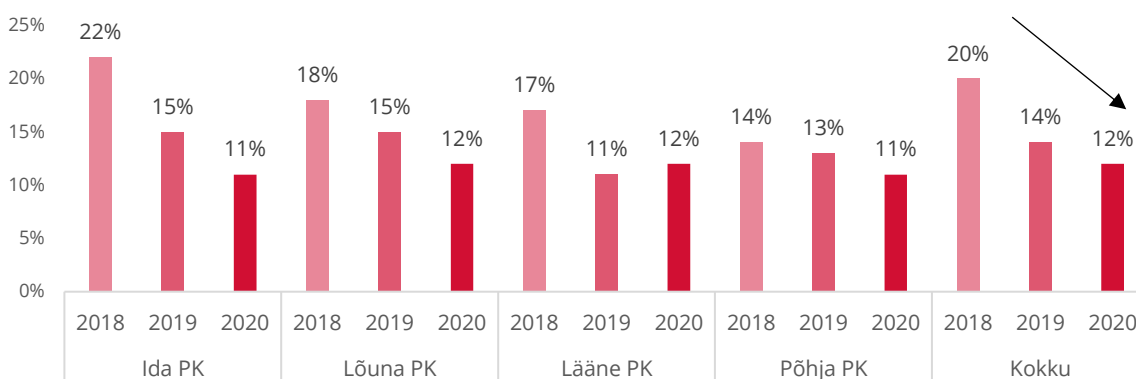

Joonis 10. Hädaolukorraks valmisolek päästkeskuste lõikes. Andmed: OIS

KÄITUMISHARJUMUS, MIS VÕIB PÕHJUSTADA TULEOHTU

SUITSETAMINE SISERUUMIDES JA ALKOHOLI LIIGTARVITAMINE

Siseruumides suitsetati 12% nõustatud kodudes (2281 kodu). Viimastel aastatel on siseruumides suitsetajate osakaal järk-järgult vähenenud. Siseruumides suitsetavaid leibkondi nõustati 2020. aastal võrdselt kõigis piirkondades – Lõuna PK ja Lääne PK mõlemas 12% ning Ida PK ja Põhja PK mõlemas 11%.

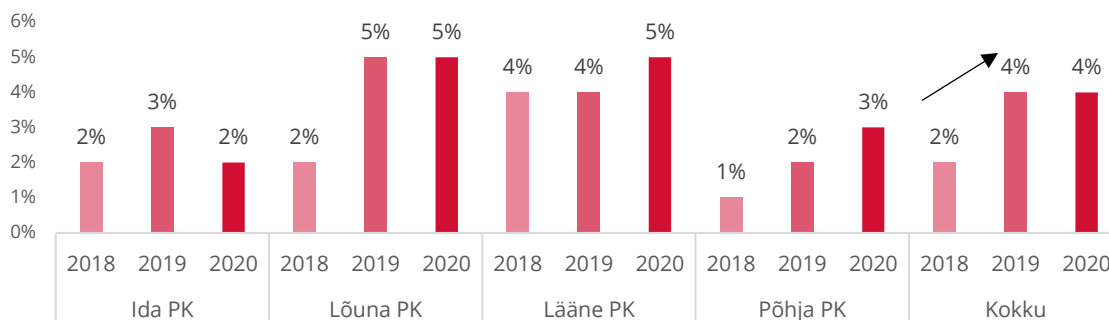

Joonis 11. Suitsetamine siseruumides päästkeskuste lõikes. Andmed: OIS

45% siseruumides suitsetajatest elab üksinda ja 73% räägib emakeelena eesti keelt.

2020. aastal nõustatud kodudest 4%-s (791 kodu) **tarvitatakse liigselt alkoholi**. Kõige rohkem alkoholi liigtarvitajaid oli Lõuna PK ja Lääne PK piirkondades, kus nad moodustasid

5% nõustatud eluruumide elanikest. Kolme aasta lõikes on liigne alkoholi tarvitamine viimasel paaril aastal suurenenud.

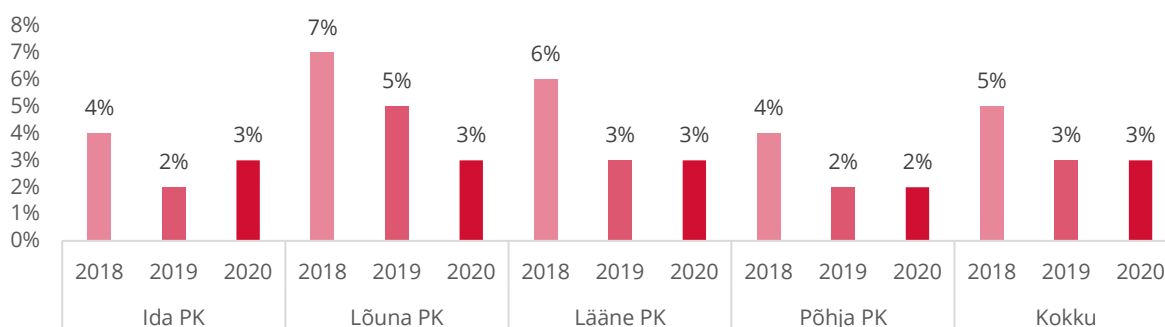
Joonis 12. Nõustatud kodudes alkoholi tarvitamine, keskuste lõikes, osakaal. Andmed: OIS

55% liigtarvitajatest elab üksinda ja enamus (82%) räägib emakeelena eesti keelt.

2020. aastal nõustatud kodudest 685 kodus (3,5% kõigist nõustatud kodudest) **nii suitsetatakse siseruumis kui ka tarvitatakse liigselt alkoholi**. Keskuste lõikes oli selliseid nõustatud kodusid rohkem Lõunas 256 (4,5%) ja Läänes 227 (4%) kui Idas 121 (2,2%) ja Põhjas 81 (2,5%).

PÕLEVmaterjali kogumine/KUHJAMINE ELURUUMI

Enamikes Eesti kodudes ei olnud eluruumide asjadega üle kuhjamine probleemiks. Samas, tuvastati **3% nõustatud kodus põlevmaterjali kogumist või kuhjamist eluruumi**. Päästkeskuste lõikes suuri erisusi ei ole – nii Ida, Lõuna kui Lääne PK piirkonnas 3% ja Põhjas 2%.

Joonis 13. Nõustatud kodudes ladustamine/kogumine, keskuste lõikes, osakaal. Andmed: OIS⁵

Põlevmaterjali kogumine ja ladustamine takistab ka evakuaatsiooni. Välja on toodud, et nendes kodudes, kus on palju asju, on liikuda suhteliselt keeruline, kuna riideid ja muid asju on palju käiguteedel ning kogutud asjades on moodustunud ainult käigurajad. Seetõttu on väga oluline nendes kodudes juhtida tähelepanu elanike ohutule evakuaatsiooniteele.

⁵ Aastal 2019. muutus ankeedis küsimus ning seetõttu on 2018. aasta numbrid pea poole suuremad.

TULEOHUTUSALASED ERILAHENDUSED

Kokku vajasid erilahendusi 1006 kodu, 5% kõikidest nõustatud kodudest (2019.a. 4%). Erilahendust vajavates kodudes on 62%-l elanikest liikumisvaegus, 25%-l kuulmisvaegus ja 10%-l nägemisvaegus. 16%-l elanikest oli muu vaegus nagu dementsus, väga eakas, laps puudega, laps autist, epilepsia, tasakaaluhäired.

Erilahendusi vajavate eluruumide osakaal oli Lõuna PK piirkonnas 7%, Lääne PK 5,5%, Ida PK 4% ja Põhja PK 3%. 82% erilahendusi vajavatest kodudest räägib emakeelena eesti keelt, 62% elab üksinda.

TULEOHUTUSNÕUETE TÄITMISEGA HAKKAMA SAAMINE

Probleeme tuleohutusnõuete täitmisega on 11%-l nõustatud kodudest (2155 kodu). Peamiselt vajatakse abi ahju/pliidi remontimisel või uue ehitamisel, elektrisüsteem vajab korda tegemist, küttesüsteem vajab renoveerimisel. Üheks põhjuseks mis põhjustab raskusi tuleohutusnõuete täitmisel on see, et inimestel ei ole piisavalt sissetulekut, elavad sotsiaaltoetusest/pensionist. Välja on toodud ka, et mõned elaniku on väga eakad ja võivad põhjustada tingituna vanusest ohtu endale ja teistele.

Abi vajajatest 10% elasid sotsiaalpinnal, 26% elasid üüripinnal ja 64% olid eluruumi omanikud. Kõige rohkem tuvastati kodusid, kellel on probleeme tuleohutusnõuete täitmisega Lõuna ja Lääne PK, mõlemas moodustasid sellised kodud 12% kõikidest nõustatud kodudest. Nendest, kes ei saa ise hakkama, elab üksinda 56%.

KUKKUMISED

Kukkumisi on antud analüüsi raames vaadeldud kui potentsiaalset valdkonda, mida tulevikus kasvõi projektipõhiselt nõustamiste teemasse integreerida. Samuti soovib PÄA tulevikus võtta suurema rolli erinevate koduvigastuste vähendamisel.⁶ Suure osa koduvigastustest moodustavad aga just kukkumised.

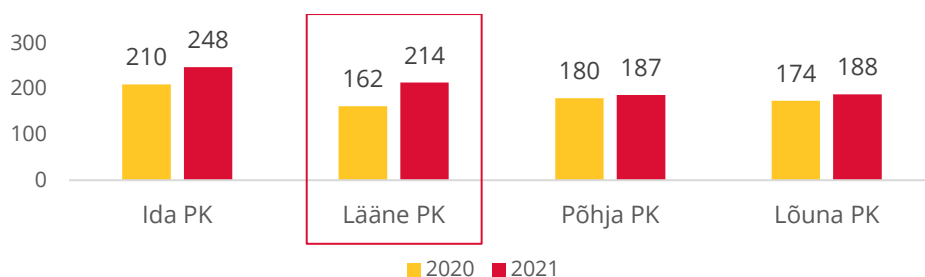
2020. aastal suri surma põhjuste registri andmetel juhusliku kukkumise tõttu 183 inimest. Seda on 69 võrra rohkem kui 2019. aastal. Hukkunu keskmine vanus oli **75 aastat**. 2019. aastal oli hukkunu keskmine vanus 69 aastat. Vähemalt kolmandiku juhtude puhul on teada, et kukkumine leidis aset kodukeskkonnas.

⁶ Päästeameti strateegia <https://www.rescue.ee/et/strateegia>

2020. aastal oli kukkumistega⁷ seoses **837 juhtumit**. 2019. aastal oli selliseid juhtumeid 726 ja 2018. aastal 701.

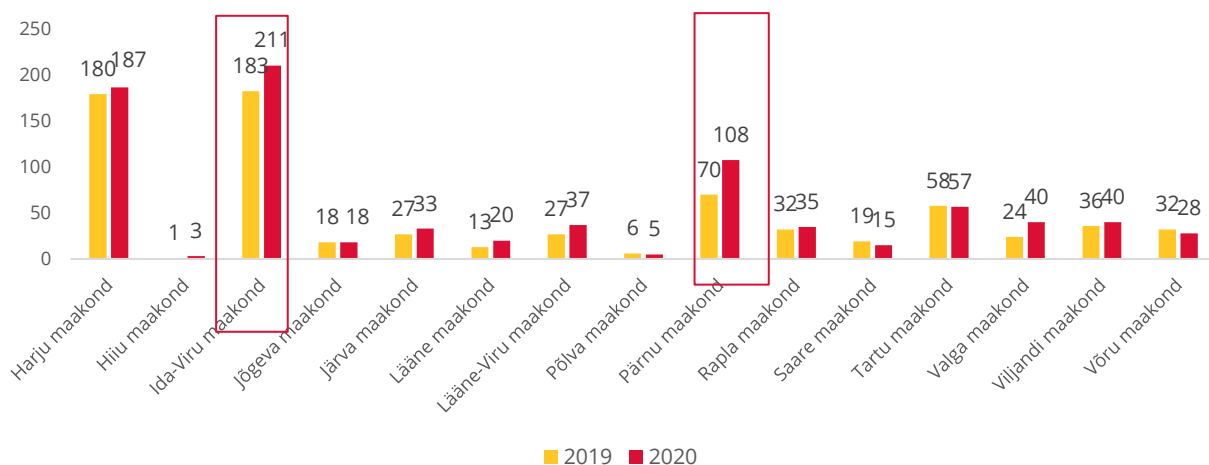
2020. aasta juhtumid leidsid aset **796-s** kodus. Kodusid, kus päästjad käisid eelmisel aastal rohkem kui 1 korral, oli 28. Oli näiteks üks kodu, kus päästjad käisid kukkumiste tõttu abi osutamas kuuel korral.

Kuigi jätkuvalt on vastavaid juhtumeid kõige rohkem Ida PK piirkonnas, siis oluline tõus on toimunud Lääne PK piirkonnas (joonis 14).

Joonis 14. Kukkumistega seotud juhtumid keskuste lõikes.

Maakondade lõikes olulist vähenemist antud sündmuste osas täheldada ei ole. Kukkumiste arv aga hoopis suurenes märgatavalt Pärnumaal (joonis 15).

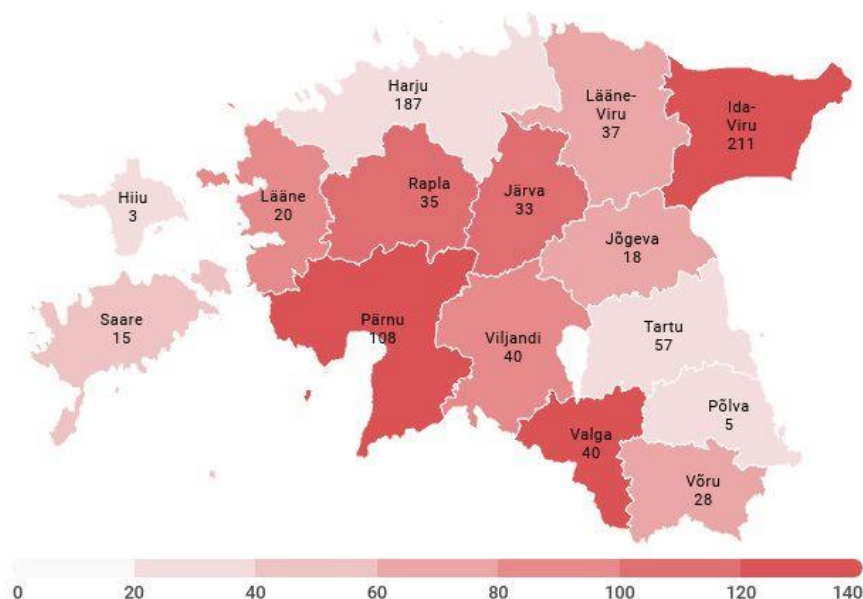

Joonis 15. Kukkumistega seotud sündmused maakondade lõikes 2019. aasta ja 2020. aasta võrdluses.

Kui Harjumaal oli antud juhtumeid kokku 187, siis Tallinna linnas leidis neist aset 136 (73%). Tallinnas omakorda oli sündmusi kõige rohkem Mustamäel ja Lasnamäel.

Elanike arvu kohta arvestatuna oli sündmusi kõige enam Ida-Virumaal, Pärnumaal ja Valgamaal (joonis 16).

⁷ Välja jäeti kokku kukkumised.

Joonis 16. Kukkumistega seotud sündmused maakondade lõikes 2020. aastal

Kannatanu keskmine vanus oli 76 aastat⁸, 2019. aastal 75 aastat.

On võimalik, et nii kukkumissurmade kui ka kukumisega seotud väljakutsete/päästesündmuste sagenemine eelmisel aastal on seotud koroonaaegse isolatsiooniga – eakad olid pikemalt üksinda, lähedased ei läinud eakate juurde, et kaitsta neid nakatumise eest. Samuti vähenes hädaolukorra ajal inimeste võimalus saada arstiabi. Kuna palju tervishoiuteenuste ressursi oli seotud koroonahaigetega, siis vähenes muude terviseprobleemidega inimeste võimalus arstiabi saada. Võimalik, et näiteks mõnel krooniliste haigustega inimesel jäid ravimid korrigeerimata. Seda tendentsi on näha ülemaailmselt – tervishoiusüsteem on koroonaaegse koormuse tõttu kriisis ja kõige rohkem on seetõttu kannatanud just eakad.⁹ Mujal maailmas on sellele ka tähelepanu pööratud ja hakatud otsima võimalusi olukorra leevendamiseks.¹⁰

Valdavalt on abivajaja näol tegemist **üksi elava eakaga**, kel on **kroonilised terviseprobleemid ja/või puue** (tihtipeale just liikumispuue). Korduvalt on näiteks hätta sattunud ratastoolis olevad inimesed.

Selliste sündmuste kirjeldustest võib aimata, et antud kodud on ratastoolis inimesele jäetud kohandamata. Samuti kukuvad eakad, kes on äsja haiglast välja saanud.

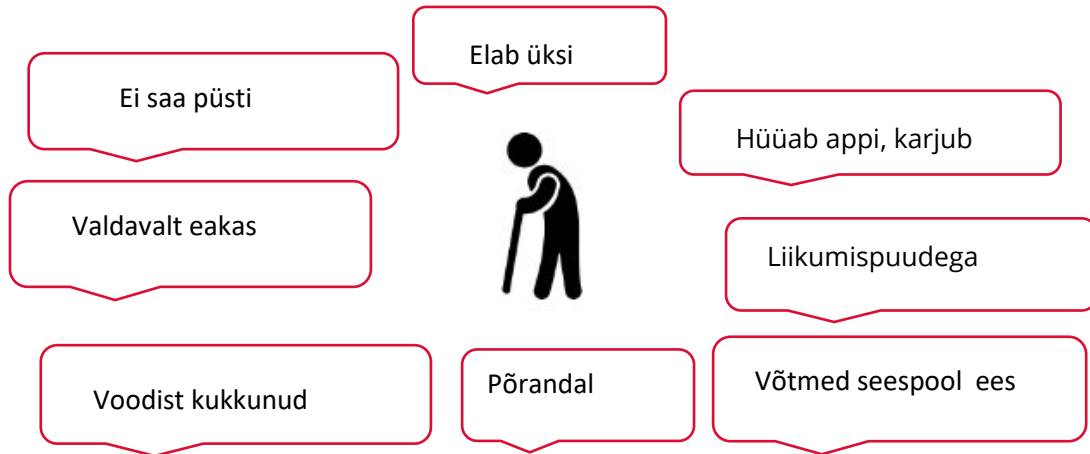
⁸ Vanuse kohta oli info olemas 723 kannatanu puhul.

⁹ Bianchetti A, Bellelli G, Guerini F, et al. Improving the care of older patients during the COVID-19 pandemic. *Aging Clin Exp Res.* 2020;32(9):1883-1888. doi:10.1007/s40520-020-01641-w

¹⁰ Cawthon P, Orwoll E, Ensrud K, et al. Assessing the impact of the covid-19 pandemic and accompanying mitigation efforts on older adults

Üks sage tegur, mis kannatanute puhul välja joonistub, on see, et isegi, kui naabril või lähedasel on olemas varuvõtmed, siis neid kasutada ei saa, kuna kannatanul on võtmed seespool ees.

Sündmuste kirjeldustest võib tihti välja lugeda, et kannatanu karjub, hüüab ja näiteks koputab vastu radiaatorit, kuna tal ei ole võimalik telefoni kasutada – näiteks ei ulatu telefonini.

Joonis 17. Kukkumise sündmust ja kannatanut iseloomustavad märksõnad

Jobes inimeste osakaal sündmustel oli ca 5%. 2019. aastal oli vastav osakaal 4% ja 2018. aastal 5%. Seega püsib see näitaja stabiilne.

PÄA statistikas on vaid juhtumid, kus päästjad on kohapeal käinud. Päästjaid kutsutakse selliste sündmuste juurde eelkõige siis, **kui ei pääseta kannatanu koju sisse ja/või on vaja osutada abi kannatanu tõstmisel ja transportimisel kiirabiautosse**. Valdavalt osutatigi nende sündmuste puhul kiirabile abi – 78%.